

De kop van Kok

In weerwil van wat we deze zomer al mochten beleven ben ik wat overrompeld door deze miljoenennota. Het kabinet is plotseling aan het regeren geslagen. Dat hadden we in geen jaren beleefd, als het om moeilijke keuzes ging. De sociale partners krijgen de rekening gepresenteerd voor hun verwaarlozing van het ziekteverzuim en hun wanbeheer van de WAO. De reacties laten zich raden. De Gotspe van het Jaar wordt ons aangeboden door de werkgevers. Nadat zij een paar honderdduizend gouden handdrukken hebben afgewenteld op de gemeenschap vragen ze nu hardop waarom zij betrokken raken bij iets wat toch tussen vakbeweging en kabinet speelt. Maar ook de werknemers kunnen er wat van, als het er om gaat hun medeplichtigheid aan het oneigenlijke gebruik van de WAO aan het oog te onttrekken. Zij eisen op hoge toon dat het kabinet zijn plannen terugneemt voordat zij gaan nadenken over wat ze hebben aangericht.

Wanbeheer van de WAO, dat is een harde kwalificatie. Oordeelt u zelf: onder het beheer van de door sociale partners bestuurde bedrijfsverenigingen is de jaarlijkse instroom van arbeidsongeschikten tussen 1986 en nu gestegen van 87.000 naar 120.000 afkeuringen. Ja, maar tachtig procent van deze mensen heeft echt iets min of meer ernstigs, zo wist een deskundige vorige week in het NOS-journaal te melden. Dat zal best, maar daar gaat het niet om. Waar het om gaat is of al deze mensen afgekeurd moeten worden, of dat ze nog een 'restwaarde' hebben (wat een woord), waarmee zij in deeltijd of in een andere functie verder zouden kunnen. Daar weten we het antwoord op: volgens de GMD (de keuringsinstantie) hebben 190.000 WAO-gerechtigden zo'n restwaarde. Waarom is daar in de genoemde periode, waarin er meer dan een half miljoen arbeidsplaatsen bij kwamen, zo weinig mee gedaan? Dáár gaat het om. Pas de laatste maanden, onder druk van de publieke schande die terecht over partners en keuringsgeneeskunde wordt uitgesproken, begint de uitstroom uit de WAO een beetje op gang te komen.

Zeker, ook de overheid treft blaam. Zij heeft te lang gedoogd dat de wet *contra legem* werd uitgevoerd, zo heeft staatssecretaris Ter Veld op 18 april jl. met bewonderenswaardige openhartigheid in de Tweede Kamer gezegd. Maar dat is nu dus anders geworden, nu de PvdA regeert. En dat niet alleen. Minister Dales wil ambtenaren gaan behandelen als normale werknemers en een einde maken aan hun geprivilegieerde wachtgeldregeling; dat zal me nog wat geven. En Ritzen denkt dat studenten normale mensen zijn, die moeten werken – studeren althans – om hun inkomen te houden; waar haalt zo'n man het vandaan. Eén ding heeft deze Prinsjesdag duidelijk gemaakt: de PvdA van Kok wil optreden tegen het geïnstitutionaliseerde eigenbelang in de verzorgingsstaat, en dat was de hoogste tijd.

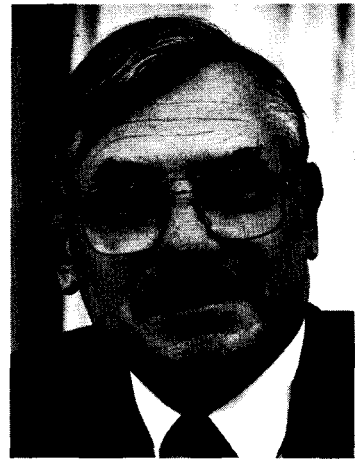
In haar huidige vorm zorgt de verzorgingsstaat eigenlijk alleen nog voor ontevredenheid. Zij emancipeert niet meer, zij daagt niet uit tot participatie en

prestatie, tot erkenning van het individu in de samenleving. Door rechten boven plichten te stellen, en zorg boven erkenning, is het sociale bestel verzuurd en verschaald tot een arena van belangenbehartigers waarin het recht van de sterkst-geïnstitutionaliseerde geldt. Dat heeft niets meer met sociaal-democratie te maken.

Sociaal-democratie is een geloof in de mogelijkheid om emancipatie en solidariteit te combineren, een mogelijkheid die door belangengroepen kapot gemaakt dreigt te worden. Wöltgens heeft dat gezien; met zijn pleidooi voor het primaat van de politiek geeft hij de vorm aan. Kok ook; in zijn open brief aan de leden van de PvdA benadrukt hij de inhoud: "een zodanig collectief beslag op de nationale middelen dat essentiële voorzieningen gewaarborgd zijn en de mensen de ruimte houden voor initiatief en zelfwerkzaamheid. Keuzen voor werk boven inkomen, voor emancipatie boven afhankelijkheid. Keuzen voor milieu boven consumptie. Keuzen in solidariteit". In zijn miljoenennota blijkt die weg al te zijn ingezet. In weerwil van de mindere groei gaat de beuk in de overdrachtsuitgaven. In weerwil van die mindere groei èn de hoge preferente renteclaim van de staatsschuld daalt het financieringstekort volgens het afgesproken tijdpad en blijft de lastendruk binnen de uitgezette lijnen. Want de dramatische terugval in de groei van de werkgelegenheid moet gekeerd worden, nu, meteen. En omdat we ook nog een toekomst willen hebben, worden de investeringen in het structuurschema verkeer en vervoer en de milieu-inspanningen naar voren gehaald. Dat is lef. Dat is beleid. Als dat lukt komen we over het dode punt.

De opgave voor 1992 is een van de moeilijkste van na de oorlog, financieel en politiek. Het zal nog wel even duren voordat doordringt wat Duisenberg bedoelde toen hij Kok met Lieftinck vergeleek; nog wel even, ook, voordat het vertrouwen in de nieuwe sociaal-democratische koers wordt bevestigd doordat *de Volkskrant* zijn laatste paar geitewollen sokken weggooit en de hoofdartikelen in *NRC Handelsblad* weer wat minder op die van *De Telegraaf* gaan lijken.

NRC Handelsblad schreef laatst (in het verstandige deel van de krant) dat politiek Den Haag met meer belangstelling uitzag naar 28 september dan naar Prinsjesdag. En terecht. Als op het PvdA-congres Koks hoofd wordt geëist is Nederland zijn kop kwijt.

D.J. Wolfson

D. Wolfson